

POD GRBOM

Odbranci

Če povprečnemu državljanu republike Slovenije omeniš kakšni odbor, po možnosti zadolžen za kakšno silno pomembno zadevo (le takšni so, vsaj nominalno, tudi edini v navadi), ponavadi nonsalantno zamahne z roko. Kdaj neki pa je kakšni odbor še naredil kaj koristnega? Odbori in podobna "(ne)delovna telesa" so, po izkušnjah sodeč, predvsem skupine silno pomembnih in še bolj (strokovno ali kako drugače) kompetentnih oseb, ki se razmeroma redno sestajajo. Za to dobivajo sejnine, na sestankih argumentirano, zavzeto in celo ognjevit, predvsem pa na dolgo in široko diskutirajo (ljudski glas uporablja za tovrstne debate metaforo mlatenje prazne slame), dogovorijo pa se bolj malo ali celo nič - če že, pa kvečjemu to, da se bodo na naslednji seji zmenili kaj več in potem ponovijo vajo s prejšnje. Na državni ravni so tovrstna telesa ponavadi sestavljena po strankarskih preferencah in je torej povsem logično, da se ne morejo dogovoriti nič o najbolj samoumevnih rečeh - ne najdejo nič drugega, se pač spi okrog kakšne večje in prehodne poročili ali česa podobnega. Kaj prida bolje ni niti na nivoju občin in občinskih odborov. Vsaj po večinskem ljudskem glasu sodeč - ta pa se v demokraciji seveda ne more motiti...

Kaj pa v manjših lokalnih enotah - na primer krajevnih skupnostih (če niso v skladu s težnjo, da bi vsaka fara postala že kar samostojna občina, to tudi postale, torej velja zanje "glas ljudstva" iz prejšnjega odstavka) in mestnih četrtih? Seveda ne gre posploševati, a primer mariborske mestne četrti Magdalene in njenega odbora za ohranjanje naravne in kulturne dediščine (menda pa tudi nekaterih drugih) daje vsaj slutiti, da je v (metaforični) slami, ki jo mlati, vendarle še nekaj zrna. Primer predvčerajšnje seje sveta četrti in njene zadnje točke, namenjene reševanju problematike železničarske kolonije kot prvostopnega kulturnega spomenika (o tem poročamo posebej), je le eden od oprijemljivih rezultatov dogovora, da bodo poleg oziroma v sklopu splošnih sestankov svetov in odborov pripravljali tudi tematske. Gre pravzaprav za neke vrste okrogle mize, na katerih naj bi se neposredno srečevala stališča stroke, politike in zainteresiranih krajanov. Na njih naj bi poskušali usklajevati morebitna nesoglasja, lajati konkretne predloge, iskati sprejemljive in uresničljive rešitve ter sprejemati oprijemljive (in obvezujoče) sklepe.

Morda se zdi komu taka oblika "neposredne ljudske demokracije" nekoliko arhaična, a vsaj v ožjih okolišjih in glede konkretnih problemov, ki vpletene neposredno zadevajo, je najbrž učinkovitejša od inertnega forumskega odločanja nekje v "nebeških višavah" oblastnih in strokovnih elit. Ima pa vendarle drobno pomankljivost: če se ukvarja s perečimi problemi, se ponavadi pojavi vprašanje krivca. Prisotni ga skoraj vedno iščejo in tudi najdejo med odsotnimi, ki se ne morejo braniti...

Darinko Kores Jacks

V mestni četrti Magdalena o obnovi mariborske železničarske kolonije

Znamenitost, ki se je premalo zavedamo

Mariborska železničarska kolonija je prvovrsten urbanistični, etnološki in sociološki spomenik - Bi bila temeljita prenova za mestno občino prevelik zalogaj? - Sodobni bivanjski standardi pogosto v konfliktu s spomeniškovarstvenimi

Zadnja točka predvčerajšnje seje sveta mestne četrti Magdalena ni bila namenjena le svetnikom, ampak so nanjo posebej povabili tudi prebivalce in predstavnike medijev. Posvečena je bila namreč varovanju naravne in kulturne dediščine v četrti s posebnim poudarkom na železničarski koloniji. Kot referenta o tej problematiki so povabili sokrajana, sicer pa mestnega svetnika Neodvisne liste za Maribor in drugega moža mariborskega Zavoda za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, prof. Aleša Ariha.

Ko govorimo o vrhunskih kulturnih spomenikih, ponavadi najprej pomislimo na graščine, cerkve, obzidja in podobne monumentalne gradnje, po možnosti čim starejšega izvora in odločilnega zgodovinskega pomena. Da imamo sredi Maribora prvovrsten spomenik, ki zavzema kar zajeten del mestne površine na desnem bregu Drave, pomisli le malokdo. Železničarska kolonija, zgrajena sredi prejšnjega stoletja v neoklasicističnem slogu kot naselje za delavce in uradnike avstro-ogrske državne železnice, je edino tovrstno naselje v Sloveniji, hkrati pa eno najstarejših (če ne kar najstarejše) načrtno urejeno delavsko naselje pri nas. Gre za svojevrsten arhitekturni in urbanistični biser; ki še vedno služi prvotnemu namenu - je namreč izrazilo stanovanjsko naselje tipskih hiš. Vendar sodobne stanovanjske zahteve niso povsem v skladu s takratnimi standardi in temeljita obnova je seveda nujna, a potekati bi morala tako, da ne bi bistveno okrnila videza poslopij in naselja.

Rekonstruirati videz, posodobiti vsebino

Kot je povedal kustos mariborskega pokrajinskega muzeja in eden največjih strokovnjakov za urbanistični razvoj Maribora v preteklosti, sicer tudi krajan Magdalene Sašo Radovanovič, bi morala stroka najti pravo pot med rekonstrukcijo zunanje podobe kolonije in prilagoditvijo bivalnih notranjščin sodobnim zahtevam. Seveda se je pri tem treba zavedati, da spomeniška in praktično uporabna funkcija pogosto nista povsem skladni ali sta celo nasprotni. Če se že odločimo, da nekaj razglasimo za prvovrsten spomenik (kar je v primeru kolonije več kot utemeljeno), se moramo pač sprijazniti, da bomo uporabno funkcionalnost žrtvovali spomeniški. Problem je tudi v tem, da v občinskem proračunu ni denarja za kulturne in spomeniškovarstvene investicije. Ker je stanje alarmantno in pomen objekta dovolj velik, bi bilo torej smiselno razglasiti železničarsko kolonijo za vsedrjavni spomenik in ga začeti čimprej ustrezno urejati.

Velik problem so namreč stanovalci, ki se premalo zavedajo spomeniškega pomena svojega naselja in se lotevajo prenavljanja objektov kar po svoje in v nasprotju s strokovnimi smernicami. Že pred desetimi leti je bil namreč izdelan projekt ustrezne prenove poslopij in tudi obnovljena vzorčna hiša. Stanovalec, ki bi želeli obnavljati svoje hiše, so brezplačno na voljo kopije načrtov, brez katerih tako ali tako ni mogoče dobiti ustreznih dovoljenj. Spomeniško varstvo pa jim je pripravljeno celo finančno pomagati, vendar se večina raje odloča za

Eden od mnogih primerov neprimerne obnove

Janko Rath

gradnjo na črno in bolj v skladu s svojimi trenutnimi željami. Problematične so predvsem prenove fasad, streh in nameščanje novih oken (menda niti dve hiši nimata več enakih) ter postavljanje prizidkov in garažnih barak. Po novi zakonodaji imamo v Sloveniji poleg gradbene oziroma okoljske tudi spomeniško inspekcijo, ki bi morala s hitrimi in učinkovitimi ukrepi, tudi odstranjevanjem posledic samovoljnih posegov na stroške tistih, ki so neustreznosti zagrešili, zagotoviti primeren videz naselja in preprečiti povzročanje nadaljnje škode.

Izgovarjanje na nevednost neutemeljeno

Predsednik mestne četrti Miroslav Blažič je povedal, da so vsi stanovalci ob pogodbah o nakupu oziroma najemu stanovanj (zemljišče, niti stavbno, pa še ni v njihovi lasti - ne morejo torej niti trditi, da posegajo "na svojem") podpisali tudi spomeniškovarstveni aneks. Pred desetimi leti, ko je bil izdelan vzorčni projekt in je bil sam funkcionar takratne občine Maribor-Tabor, so stanovalce tudi dovolj izčrpo obveščali, tako da je vsako izgovarjanje stanovalcev na lastno nevednost čisto sprenevanje.

Eden od krajanov je ob tem opozoril, da je tudi Zavod za spomeniško varstvo v preteklosti delal napake in "idealni" prenovitveni projekt v nekaterih podrobnostih danes ne ustreza več. Tipičen primer so drvarnice ob hišah, ki bi jim bilo treba spremeniti namen in način izvedbe (ne pa tudi zunanje videza), saj imajo v naselju že dalj časa mestni plin in stanovanj ne ogrevajo več s trdnim gorivom. Nekako po vzoru dunajske delavske četrti (sprejeli so predlog, da bodo organizirali izlet na Dunaj in njen ogled) iz prejšnjega stoletja, ki je vzorno urejena in je postala celo reprezentančna, bi bilo treba urediti tudi kolonijo in ljudem

dati možnost, da bi se tega zavedali. Udeleženci seje so predlagali, naj se stanovalci organizirajo v neke vrste stanovanjsko zadrugo, ki jim bo hkrati svetovala pri obnovi, pomagala pridobivati sredstva in urejati dovoljenja. Nekdo je ugotovil, da je bil predvčerajšnji sestanek vsaj trideset let prepozno, ker se že od leta 1953, ko so se poleg železničarjev začeli v kolonijo naseljevati drugi, redno dogajajo stihijski posegi. A pohvale vredno je že to, da so se sploh odločili za aktivnejše reševanje problematike. Letni čas je za to primeren, saj pozimi ni pričakovati, da bi se kdo lotil samovoljnih gradbenih posegov. V mestni četrti Magdalena upajo, da bo do pomladi, ko se spet začne gradbena sezona, glede kolonije in njene prihodnosti jasneja že kaj več.

Darinko Kores Jacks

Cepiva zmanjkalo tudi v Mariboru

Vse kaže, da so prebivalci Slovenije vzeli resno priporočila o pravočasnem cepljenju proti gripi, saj cepiva (na Inštitutu za varovanje zdravja so ga naročili okrog 80 tisoč doz, kar je očitno premalo) zmanjkuje pravzaprav že povsod. Tako cepiva proti gripi nimajo tudi na Zavodu za zdravstveno varstvo v Mariboru, kjer nam je mag. Karl Turk, dr. med., spec. epidemiolog, predstojnik Centra za epidemiologijo, povedal, da ponovno pošiljko pričakujejo po 15. novembru. Na mariborskem območju so doslej cepili okrog petnajst tisoč prebivalcev, samo na Zavodu za zdravstveno varstvo več kot 6500. Kot pravi predstojnik zavoda, bodo po 15. novembru tiste, ki se želijo s cepljenjem zavarovati proti gripi, ponovno cepili od ponedeljka do petka od 8. do 13. ure, ob ponedeljkah in sredo pa tudi popoldne do 17. ure. (mv)

UTRINEK

Janko Rath

Slovenska podjetja na Zagrebškem velesejmu